

Ομάδα Μελέτης και Σκέψης «Μεταβίβαση-Αντιμεταβίβαση»

Εποπτεία: Σάββας Μπακιρτζόγλου
Γενάρης 2020

Σπουδή επί της θεματικής της **Εργασιακής Συμμαχίας** με αφορμή την αναφορά της έννοιας στο κεφάλαιο του **Greenson R. (1997). Clinical Classification of Transference Reactions.**

Ελεύθερη Απόδοση-Προσθήκες: Χρυσούλα Χαχάμη, απόφοιτος Ψυχολογίας - Εκπαιδευτικός

Greenson R. Clinical Classification of Transference Reactions

Η εργασιακή συμμαχία

Η συμμαχία δημιουργείται ανάμεσα στο έλλογο εγώ του ασθενούς και το αναλύον εγώ του αναλυτή (Sterba, 1934). Ο ασθενής, ο αναλυτής και το αναλυτικό πλαίσιο συμβάλλουν στη δημιουργία της εργασιακής συμμαχίας. Η επίγνωση του ασθενή, για το ότι υποφέρει από τη νευρώση και ότι υπάρχει η πιθανότητα να βοηθηθεί από τον αναλυτή, τον ωθούν να αναζητήσει και να βρει την αναλυτική κατάσταση και να εργαστεί σε αυτή. Η δυνατότητα του ασθενούς να δημιουργήσει μια σχετικά έλλογη και σχετικά αποσεξουαλικοποιημένη και αποεπιθετικοποιημένη σχέση με τον αναλυτή ορίζεται από το αν είχε, κατά το παρελθόν, την ικανότητα να δημιουργήσει τέτοιες ουδετεροποιημένες σχέσεις. Η εργασιακή συμμαχία, σύμφωνα με τον Greenson, παρέχει το καθημερινό κίνητρο και την ικανότητα να φέρει κανείς εις πέρας την αναλυτική εργασία. Το βασικό, αποκρουόμενο, απροσπέλαστο υλικό παρέχεται από τις νευρωτικές μεταβιβαστικές αντιδράσεις και κυρίως από τη μεταβιβαστική νευρώση.

Όταν έχει εδραιωθεί μια εργασιακή συμμαχία, η ανάδυση της αρνητικής μεταβίβασης μπορεί να είναι ένα σημαντικό στοιχείο προόδου. Η αναβίωση, μέσα στη μεταβίβαση, της εχθρότητας και του θυμού προς τα πρωταρχικά πρόσωπα της παιδικής ηλικίας και ενόσω διατηρείται μία καλή εργασιακή συμμαχία, είναι η παραγωγικότερη φάση του αναλυτικού έργου.

Οι μεταβιβαστικές αντιστάσεις

Οι μεταβιβαστικές αντιστάσεις είναι οι σημαντικότερες και συχνότερες αιτίες παρεμπόδισης της αναλυτικής εργασίας (Freud, 1912). Η ανεπαρκής ανάλυση της μεταβιβαστικής αντίστασης είναι η σημαντικότερη αιτία διακοπής ή αδιεξόδου σε μια ανάλυση. Από την

άλλη μεριά, η αποτελεσματική ανάλυση των αντιστάσεων οδηγεί στην πλέον παραγωγική εκδοχή της αναλυτικής εργασίας. Σε κάθε περίπτωση, η μεταβίβαση, με διάφορους τρόπους, προκαλεί την αντίσταση. Ο Greenson περιγράφει εκείνους τους τύπους των μεταβιβαστικών αντιστάσεων που εμφανίζονται με τη μεγαλύτερη συχνότητα και αυτοί είναι:

Η αναζήτηση μεταβιβαστικής ικανοποίησης δηλαδή η κατάσταση όπου ο ασθενής αναπτύσσει ισχυρές συναισθηματικές και ενστικτικές επιθυμίες προς τον αναλυτή και προσπαθεί να τις ικανοποιήσει αντί να τις αναλύσει. Για παράδειγμα υπάρχουν ασθενείς που κατακυριεύονται από εχθρικές, καταστροφικές παρορμήσεις και οι οποίοι ασυνείδητα τείνουν να καταστρέψουν τον αναλυτή τους και την ανάλυσή τους αντί να αναλύουν τις παρορμήσεις τους. Αυτοί οι ασθενείς έχουν μεταβιβαστικές παρορμήσεις μίσους. Το μόνο που αναζητούν είναι να εκφορτίσουν αυτά τα συναισθήματα και να αντιτεθούν στην αναλυτική εργασία.

Οι αμυντικές μεταβιβαστικές αντιδράσεις οι οποίες εμφανίζονται σύμφωνα με τον Freud, όταν ο ασθενής επαναλαμβάνει και αναβιώνει σε σχέση με τον αναλυτή, τις άμυνες του απέναντι στις ενστικτικές και συναισθηματικές εμπλοκές του. Αυτού του τύπου οι αντιδράσεις είναι πάντα μεταβιβαστικές αντιστάσεις και εξυπηρετούν τον σκοπό να αποκρύβουν άλλες πλευρές και άλλες μορφές μεταβιβαστικών φαινομένων. Μία από τις συχνότερα παρατηρούμενες μορφές των αμυντικών μεταβιβαστικών αντιδράσεων είναι η επιμονή της έλλογης συμπεριφοράς προς τον αναλυτή. Αυτό το είδος μεταβιβαστικής αντίδρασης παρατηρείται συχνά στην αρχή της ανάλυσης των ασθενών, οι οποίοι θέλουν να είναι «καλοί» ασθενείς (Gitelson, 1948). Μία επίμονα έλλογη συμπεριφορά η οποία αποτελεί την αμυντική πλευρά μιας ομάδας αντιδράσεων. Κάτω από αυτή τη συμπεριφορά είναι κρυμμένα το ενστικτικό, το συναισθηματικό και το άλογο. Ενστικτικές και συναισθηματικές αντιδράσεις χρησιμοποιούνται αμυντικά απέναντι σε άλλα ενστικτικά και συναισθηματικά φαινόμενα όπως για παράδειγμα μια ασθενής διατηρεί για μεγάλες χρονικές περιόδους μια ιδιαίτερα σεξουαλική και ερωτική μεταβίβαση, προκειμένου να αποκρύψει μια βαθύτερη εχθρική και επιθετική μεταβίβαση. Σε αυτού του τύπου τις αντιδράσεις είναι ανάγκη να φανεί ότι η αμυντική μεταβίβαση είναι μια αντίσταση, να καταστεί αυτή η αμυντική μεταβίβαση δυστονική προς το εγώ.

Οι γενικευμένες μεταβιβαστικές αντιδράσεις όταν ο ασθενής αγαπά ή μισεί ή φοβάται τον αναλυτή, όπως είχε κάποτε φοβηθεί ή αγαπήσει τον πατέρα του, τη μητέρα του, τον αδερφό του κτλ. Η μεταβιβαστική συμπεριφορά του ασθενούς προς τον αναλυτή είναι σαφώς διακριτή και διαφορετική από τη συμπεριφορά του απέναντι στους περισσότερους ανθρώπους της εξωτερικής του ζωής, με την εξαίρεση εκείνων των λίγων οι οποίοι είναι παρόμοια με τον αναλυτή μεταβιβαστικά πρόσωπα. Οι μεταβιβαστικές αντιδράσεις είναι κατά κανόνα ειδικές και περιγεγραμμένες. Οι ασθενείς που αντιδρούν προς τον αναλυτή τους με γενικευμένη μεταβίβαση έχουν αισθήματα, στάσεις, παρορμήσεις, προσδοκίες, επιθυμίες, φόβους και άμυνες συνυφασμένα με το χαρακτήρα τους και όλα αυτά έχουν γίνει το πρόσωπο με το οποίο παρουσιάζονται στον κόσμο γενικά. Η γενικευμένη μεταβίβαση εξυπηρετεί πάντα ένα αμυντικό σκοπό και είναι πάντα σύντονη προς το εγώ.

Η εκδραμάτιση των μεταβιβαστικών αντιδράσεων

Η εκδραμάτιση είναι ένας όρος που αναφέρεται σε μια καλά οργανωμένη, συνεκτική σειρά πράξεων, οι οποίες φαίνονται σαν σκόπιμες, εκούσιες και σύντονες προς το εγώ και οι οποίες αποδεικνύονται ότι είναι μια αναδιαδραμάτιση μιας μνήμης από το παρελθόν. Η πράξη είναι

μια ελαφρά μεταμφιεσμένη επανάληψη του παρελθόντος αλλά ο ασθενής δεν μπορεί να ανακαλέσει τη μνήμη ή τις μνήμες από το παρελθόν. Ο ασθενής φαίνεται να αποσκοπεί στο να κάνει κάτι, αντί να θυμηθεί κάτι, είναι μία άμυνα απέναντι στη μνήμη. Μέχρι ένα σημείο, η εκδραμάτιση είναι αναπόφευκτη σε κάθε ανάλυση. Αυτό σε ένα βαθμό, σύμφωνα με τον Greenson, οφείλεται στο ότι ο αναλυτής προσβάλλει τις νευρωτικές άμυνες και στο ότι η μεταβίβαση είναι μια αναβίωση, μια επανάληψη του παρελθόντος. Μπορεί επίσης να προκληθεί από τον κακό χειρισμό της μεταβίβασης ιδίως από την ανεπαρκή ανάλυση της αρνητικής μεταβίβασης, όπως ακόμα και από τις μεταβιβαστικές αντιδράσεις του αναλυτή προς τον ασθενή. Και επίσης όταν επιχειρηθεί να εκφραστεί εξωλεκτικό ή προλεκτικό υλικό ή όταν προσεγγιστεί υλικό το οποίο είναι τραυματικό. Η εκδραμάτιση, παρότι πρόσκαιρα μπορεί να επιτελεί κάποια χρήσιμη λειτουργία, είναι πάντα μία αντίσταση.

Η απλούστερη μορφή εκδραμάτισης των μεταβιβαστικών αντιδράσεων παρατηρείται στις περιπτώσεις που ο ασθενής εκδραματίζει κάτι **μέσα στο αναλυτικό πλαίσιο**. Ο ασθενής δρα βάσει των συναισθημάτων του αντί να τα αναφέρει. Σύμφωνα με τον Freud, αναδιαδραματίζει ένα τμήμα του παρελθόντος του αντί να το θυμηθεί. Η δραστηριότητα είναι μια διαστρέβλωση ενός παρελθόντος γεγονότος, μια προσπάθεια εκπλήρωσης μιας επιθυμίας. Ο ασθενής εκδραματίζει με τον αναλυτή αυτό που επιθυμούσε στο παρελθόν να έχει κάνει.

Όταν τα μεταβιβαστικά συναισθήματα εκδραματίζονται **έξω από την ανάλυση**, χαρακτηριστικό είναι ότι οι παρορμήσεις και οι συγκινήσεις που εκδραματίζονται δεν εμφανίζονται στην κυρίως αναλυτική κατάσταση. Η σχέση της αμφιθυμικής ή προαμφιθυμικής μεταβίβασης, με τη μια πλευρά της να εκδραματίζεται έξω από την ανάλυση, είναι μία συχνή μορφή εκδραμάτισης. Συνήθως η ξένη προς το εγώ μεταβίβαση στρέφεται σε κάποιον άλλο αναλυτή και προς τον προσωπικό αναλυτή εκφράζονται μόνο τα σύντονα προς το εγώ συναισθήματα. Έτσι τα ομοφυλοφιλικά συναισθήματα θα εκφορτιστούν πάνω σε άλλους αναλυτές και τα λιγότερα ενοχλητικά συναισθήματα και οι αντίστοιχες παρορμήσεις θα κρατηθούν για τον προσωπικό αναλυτή.

Ο Greenson τέλος υποστηρίζει ότι όλες οι μορφές των νευρωτικών αναδιαδραματίσεων μπορεί να εμφανιστούν σε καθαρή μορφή, αλλά αυτό που συνήθως βρίσκει κανείς είναι μείγματα από αναβίωση, συμπτωματική πράξη και εκδραμάτιση. Το κομβικό σημείο είναι να καθοριστεί το αν η νευρωτική αναδιαδραμάτιση είναι σύντομη προς το εγώ, τότε πάντα υπάρχει μια επιπρόσθετη αντίσταση. Γιατί, πάντα σε αυτές τις περιπτώσεις, το να επιστρατεύσει κανείς το έλλογο εγώ του ασθενούς, το να εδραιώσει εργασιακή συμμαχία και το να αποκαλύψει ή το να ανακατασκευάσει τις υποκείμενες μνήμες είναι δύσκολο να επιτευχθούν.

BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Freud S. The Dynamics of Transference.** Standard Edition, 13, 1-161.
- Gitelson M. (1948). Problems of Psychoanalytic Training.** *Psychoanal. Quart.*, 17, 198-211
- Greenson R. (1997). Clinical Classification of Transference Reactions.** In Greenson R “*. In “ The technique and practice of psychoanalysis”*. The Hogarth Press.
- Sterba R.F. (1934). The Fate of the Ego in Analytic Therapy.** *International Journal of Psychoanalysis*, 15, 117-126